

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไท ในเมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐเมียนมาร์” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาผ่านเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพกับการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไท ในเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐเมียนมาร์ ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไท ในเชียงตุง รัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการอนุรักษ์กับการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไท ในเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

ดำเนินการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๑๖ ท่านแบ่งเป็น ๓ กลุ่มหลักคือ ๑) นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในเมืองเชียงตุง รัฐฉาน ๕ ท่าน/รูป ๒) ผู้นำชุมชนในเมืองเชียงตุง เช่นพระสงฆ์ ๖ ท่าน/รูป ๓) นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเชียงตุงและผู้ทรงคุณวุฒิในเมืองไทย ๕ ท่าน/รูป และจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพร้อมทั้งการรับรู้จากคนในท้องถิ่นด้วยการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ (Informal Interviews) โดยใช้แนวคิดทฤษฎีทางการอนุรักษ์และพัฒนา มีภาวะทันสมัย ทฤษฎีการพัฒนา เป็นต้น ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์จำนวน ๓ ตอน คือ ๑) สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ๒) คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ๓) สัมภาษณ์ สภาพการอนุรักษ์กับการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไท ในเชียงตุง (เฉพาะ ๕ เขตในเวียง) รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ เพื่อข้อเสนอแนะต่อการอนุรักษ์และแนวทางพัฒนาสังคม ผลการวิจัยสามารถ นำมาสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สภาพลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมไท ในเชียงตุง รัฐฉาน เมียนมาร์

ชาวไททั้ง ๕ ไท (จีน, ลื้อ, ดอย, เหนือ, โหลง) โดยเฉพาะในเขตเวียงเชียงตุง ที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมคล้ายกัน อาศัยอยู่กันเป็นชุมชนและสังคมโดยมีพุทธศาสนาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องเชื่อมโยงระหว่างกัน แม้จะต่างกันบ้างทางพิธีกรรม ศาสนาและคำพูด แต่อาศัยความเป็นคนชาติพันธุ์และเมืองเชียงตุงเดียวกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกที่หมุนไปเรื่อยๆ

สภาพสังคมและวัฒนธรรมไทในเชียงตุง เป็นสังคมและวัฒนธรรมกึ่งแบบยังชีพ (Half-Subsistence society) มีแนวโน้มต่อการเปลี่ยนแปลง อันมีอิทธิพลจากสังคมโลกและสังคมของประเทศใกล้เคียงคือ จีน ไทย และชาวพม่าเอง ที่มีส่วนในการผลักดันและทำให้สังคมและวัฒนธรรมไทในเชียงตุงเกิดการเปลี่ยนแปลงไป อันเป็นการหลั่งไหลของวัฒนธรรมกลุ่มชนจำนวนมาก ย่อมกลืนชนจำนวนน้อย หรือชนจำนวนน้อยย่อมผสมผสานกับวัฒนธรรมของกลุ่มชนจำนวนมาก บางทีแยกไม่ออกกว่าเป็น "คนชาติพันธุ์ไท หรือ ชาติพันธุ์อื่น" เช่นการพูด การแต่งกาย รูปแบบบ้านเรือนที่อยู่อาศัย อาหารเป็นต้น โดยแยกเป็นประเด็นดังนี้คือ

๑) ด้านครอบครัว นิยมการเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ไม่นิยมมีลูกสืบสกุลมาก ขอมีแค่ ๒ ถึง ๓ คน ส่วนมากนิยมมีครอบครัวยามบรรลุนิติภาวะคือจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาแล้ว คือสามารถพึ่งตนเองมากขึ้น ส่งผลให้ความอบอุ่นจากครอบครัวใหญ่ได้ขาดหายไป ทำให้คนในครอบครัวที่อยู่ในวัยชรา ต้องพึ่งพิงตัวเองคนเดียว จะไปพึ่งลูกหลานนั้นยากขึ้นทุกวัน

๒) ด้านการศึกษา มีการเล่าเรียน อย่างน้อยสุด ๒ ภาษาคือ ภาษาของตนกับภาษาพม่าอันเป็นภาษาราชการ เฉพาะในเขตเวียงนิยมเรียนเพิ่มอีกหลายภาษา เช่น อังกฤษ ไทย จีน เป็นต้น เพื่อเป็นอุปการะในการทำธุรกิจค้าขาย ด้านการดำเนินชีวิตของตนและครอบครัว แต่ด้านการศึกษาพุทธศาสน์กลับมีคนนิยมเรียนถดถอยลดน้อยลง จะมุ่งเน้นไปทางเศรษฐศาสตร์และอื่นๆเสียโดยมาก ยกเว้นการศึกษาของสงฆ์เท่านั้นที่เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาจิตใจสังคมและอนุรักษ์ความเป็นชาติพันธุ์ไทไว้

๓) ด้านศาสนา/ภาษา พุทธศาสนาเป็นอันดับหนึ่ง คริสตศาสนา รองลงมา และ อิสลาม และอื่นๆ พุทธศาสนาได้แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ คือ ฝ่ายเมือง (จีน) ฝ่ายไทโหลง (ไทใหญ่) และฝ่ายพม่า ลดหลั่นกันลงมาตามลำดับ ปัจจุบันพระภิกษุสามเณรลดปริมาณลงตามลำดับ บางวัดหาเจ้าอธิการผู้ปกครองไม่มี ถึงแม้แต่ก็ไม่สามารถบริหารวัดได้ดีเท่าที่ควร ส่งผลให้พุทธศาสนาพบปัญหามากขึ้น ส่วนภาษาที่ชาวเชียงตุงใช้นั้น คือ ใช้ภาษาพม่าเป็นราชการ ถัดนั้นเป็นภาษาจีน (ตัวธรรม) รองลงมาคือภาษาไทโหลง (ไทใหญ่) ฯ ล ฯ

๔) ด้านเศรษฐกิจ ในเมืองเชียงตุง ในเขตเวียงมีการค้าขายหลักอยู่ในตลาดหลวงของเมือง และอื่นๆ เปิดร้านขายเครื่องอุปโภค-บริโภค ร้านอิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์ ด้านธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น เพื่อรองรับคนต่างประเทศเข้าไปเยี่ยมชมและท่องเที่ยว รัฐบาลจึงจัดการความจำเป็นขั้นพื้นฐานให้พร้อม คือด้านไฟฟ้า ถนนหนทาง การติดต่อสื่อสาร เช่น อินเทอร์เน็ต เป็นต้น แต่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาให้เมืองเชียงตุงให้เจริญได้เร็วขึ้นเท่าที่ควร

๕) ด้านการเมืองการปกครอง การเมืองการปกครองปัจจุบันเป็นระบบเผด็จการทหารโดยมีสภาสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (State Peace and Development Council : SPDC) เป็นองค์กรปกครองสูงสุด โดยมีประธานาธิบดีคือคุณเต็ง เส่ง (U Thein Sein) ในเมืองเชียงตุง แบ่งการปกครองออกเป็น ๕ เขตในเวียงมีผู้ว่าเขต (พม่า ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး District governor) ๕ คน และหัวเมือง (อำเภอ) ในชนบทนอกเขตเวียงอีก ๒๐ อำเภอ มีผู้ว่าราชการจังหวัด-อำเภอ-ตำบล-กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นลำดับไป โดยมีพรรคการเมืองช่วยในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศอีกทั้งมีทหารเป็นฝ่ายความมั่นคงของประเทศ

๖) ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพะ สิ่งแวดล้อมโดยส่วนมากคงสถานะเดิมทรัพยากรธรรมชาติเริ่มถูกทำลาย และมีมลพิษเพิ่มมากขึ้นจากขยะ ที่ไม่ได้รับการจัดการที่ดี เป็นเหตุทำให้สิ่งแวดล้อมไม่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ดังเช่นเมื่อก่อน ส่งผลให้เกิดภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัยได้บ่อยขึ้น แต่สามารถอุ้มใจได้ว่า "ในนามีข้าว ในน้ำมีปลาอยู่" ส่วนเรื่องสุขภาพะ ในเมืองเชียงตุง มีสถานที่อำนวยความสะดวกมากขึ้น มีโรงพยาบาลประจำจังหวัด และมีสถานพยาบาลตามอำเภอ-ตำบล-หมู่บ้านไว้ อย่างน้อย ๑ แห่งเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกประชาชนด้านสุขภาพะ อันเป็นปัจจัยความจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ขาดไม่ได้ ได้ดีพอสมควร

๗) ด้านวัฒนธรรม/ประเพณีได้ ได้มีการรักษาวัฒนธรรมประเพณีของตนไว้ได้ดี แม้จะลดบางอย่างออกไปบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยรวมถึงการปรับปรุงให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้นหลายด้านด้วยกัน เช่น การแต่งกาย การพ่อน้ำ การขับร้องดั้งเดิม มาด ซอ เสีน เป็นต้น บางอย่างได้ผสมผสานกับ ล้านนา-ไทย-พม่า-จีน-ลาว แต่กระนั้นก็ยังมียังมีร่องรอยความเป็นวัฒนธรรมได้ไว้อยู่

๘) อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไท ที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดคือ ภาษาตัวหนังสือ, การพูดจา, อาหารการกิน, เครื่องนุ่งห่มเสื้อผ้า, สิ่งปลูกสร้าง เช่น ศิลปกรรม,สถาปัตยกรรม เป็นต้น ที่สามารถบอกว่าเป็นชาติพันธุ์ไหน ลางอย่างคล้ายล้านนา-ไทย บางอย่างคล้ายรามัญ-พม่า บางอย่างคล้ายอีสาน-ลาว หรือที่เรียกว่า ผสมผสานกลมกลืน ที่ Robert E.Park กล่าวกระบวนการผสมกลมกลืนไว้ ๔ ขั้นคือ^๑ ๑) ขั้นการติดต่อ ๒) ขั้นการแข่งขัน ๓)ขั้นการปรับตัว ๔) ขั้นการผสมกลมกลืน

^๑ อ่างใน อิสรากรณ์ พัฒนวรรณ, “กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทจีน ในชุมชน นันทาราม ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”,วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาควิทยา, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒).

แต่มีหมายความว่าอัตลักษณ์ของชาวไทหายไปหมดสิ้น ยังคงหลงเหลืออยู่ตราบปัจจุบัน เพียงแค่ไม่เป็นไทแต่เท่านั้นเอง

๕.๑.๒ ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมไท ในเชียงตุง รัฐฉาน

ตามที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมผัสและสัมภาษณ์นั้น สามารถสรุปปัญหาทั่วไปและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไท ในเชียงตุงดังนี้

๑) ปัญหาด้านครอบครัวนั้น พบว่า รายได้ไม่สอดคล้องกับรายจ่าย จึงต้องทำงานอย่างหนักการสัมพันธ์ใกล้ชิดกันจึงลดลง ส่งผลให้ชีวิตคู่หย่าร้างมากขึ้น ขณะเดียวกัน เด็กและผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่กับพี่เลี้ยงและบ้านพักคนชรา ส่งผลให้ลูกติดเกมส์ ติดอินเทอร์เน็ต เลียนแบบต่างประเทศโดยขาดการพิจารณาอีกคิด บางครั้งถึงกับหลงไปติดสิ่งเสพติดอบายมุข ทำให้เกิดความทะเลาะวิวาทและแตกแยกในครอบครัวในที่สุด ส่งผลให้สังคมได้รับผลกระทบไปด้วย

๒) ปัญหาด้านการศึกษานั้น ฝ่ายบรรพชิต พบว่า เรียนจบแล้วไม่เป็นที่ยอมรับของรัฐบาลกลางจึงไม่สามารถศึกษาให้สูงขึ้น จนถึงระดับอุดมศึกษา อันมีผลมาจากหลักสูตรไม่สมบูรณ์พอคือใช้ภาษาถิ่นในการศึกษา รวมถึงบุคลากรครูไม่เพียงพอในการจะถ่ายทอดความรู้ อันเนื่องมาจากการขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง จึงบริหารไปเพียงเพื่อการอนุรักษ์ภาษาถิ่นและธรรมคำสอนเป็นเอกเทศส่วนหนึ่งเท่านั้น เพื่อธำรงอัตลักษณ์ของตนไว้ โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่ไปเรียนนอกประเทศ สอดคล้องผลการวิจัยของ **นายอนุสรณ์ บุญเรือง**^๒ ได้วิจัยเรื่อง "การย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาและการเปลี่ยนสถานะทางสังคม: กรณีศึกษาพระเชียงตุงที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ จังหวัดเชียงใหม่" ที่ว่า หากว่าสำเร็จการศึกษาแล้ว ทำให้เปลี่ยนสถานะทางสังคมเป็นที่ยอมรับได้ดีกว่าเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมที่ต้องดิ้นรนได้ง่ายกว่าและธำรงอัตลักษณ์ของตนผ่านการศึกษาด้วย

และ ฝ่ายคฤหัสถ์ พบว่า ครูปิดบังไม่สอนหมดในห้องเรียน (เน้นการเรียนพิเศษ เพื่อเสริมรายได้) อันมีเหตุมาจากค่าเงินเดือนครูน้อย รวมถึงการสอนจดจำมากกว่าการเข้าใจ (ทำให้ไม่ค่อยได้คิด) คิดออกนอกตำราไม่ค่อยเป็น หลังจากเรียนจบแล้ว ก็ไม่มีงานรองรับ (มีแต่ทฤษฎี ภาควิชาปฏิบัติ) คือการเรียนกับอาชีพงานไม่สอดคล้องกันได้ สอบไม่ผ่านมัธยมปลาย (Grade 10) จำนวนมากทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (เคร่งครัดเกินไปไม่มีผ่อนปรนสอบซ่อม)

๓) ปัญหาทางด้านศาสนาพบว่า บุคคลลากริกษุและสามเณร ลดลงอย่างมาก ถึงแม้จะมีก็ได้ใส่ใจในการสืบทอดพุทธศาสนาอย่างจริงจัง อันมีเหตุมาจากการไม่มีความรู้และการปฏิบัติที่สามารถเข้าใจถึงหลักของศาสนาและนำพาศาสนาได้ดีพอ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันทางศาสนา

^๒ อนุสรณ์ บุญเรือง, “การย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาและการเปลี่ยนสถานะทางสังคม: กรณีศึกษาพระเชียงตุงที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ จังหวัดเชียงใหม่”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑).

และนิยาย รวมถึงผลประโยชน์ไม่ให้ตกไปเป็นของอีกฝ่ายหนึ่ง รวมถึงการเน้นพิธีกรรมเลอะเลื่อย
สาระธรรมของศาสนาไป

๔) ด้านการรับรู้ประวัติศาสตร์ของตน พบว่า เมืองเชียงตุงไม่ได้ปกครองตนเองมาเป็น
เวลากว่า ๕๐-๖๐ ปีและไม่ได้มีส่วนในการจัดหลักสูตรในโรงเรียน จึงทำให้ประวัติศาสตร์และภาษา
วัฒนธรรมของตนไม่ได้แพร่หลายสู่พลเมืองชาวเชียงตุง จึงทำให้การรับรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนและเมือง
เชียงตุง รวมถึงความรักที่มีบ้านเมืองลดน้อยไปตามด้วย

๕) ด้านปัญหาด้านเศรษฐกิจที่พบคือ ๑) ภาวะขาดงานมีมาก ก่อให้เกิดความยากจน
และไม่พอกิน ๒) ค่าแรงงานต่ำกว่ามาตรฐาน ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพ ๓) มาเป็นแรงงานข้ามชาติ
เพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับ ๔) ผลิตภัณฑ์ยังไม่ทันสมัย จึงไม่สามารถขยายตลาดการขายได้ดี

๖) ปัญหาทางวัฒนธรรม ทางด้านวัตถุ พบว่า แบบบ้านเรือนและแบบวัด
สถาปัตยกรรม ศิลปกรรมเปลี่ยนแปลงไปทำให้วัฒนธรรมใดค่อยๆหายไป ทางด้านความคิด/ค่านิยม
เปลี่ยนไปจากถือ "ความดี" เป็นสิ่งสำคัญกลายเป็นถือ "วัตถุเงินทอง" เป็นสิ่งสำคัญกว่า อันจะนำมาซึ่ง
ปัญหาสังคมในระยะยาว สอดคล้องกับ มัวร์ (Moore) ได้สรุปเกี่ยวกับธรรมชาติของการ
เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน มีลักษณะดังนี้^๓ ๑) การเปลี่ยนแปลงในสังคมหรือวัฒนธรรมใดๆ จะเกิดขึ้น
อย่างรวดเร็วและเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและปกติ ๒) ไม่ได้เกิดขึ้นมาอย่างโดดเดี่ยว แต่จะมีผลกระทบ
อย่างต่อเนื่องทั้งในด้านเวลาและพื้นที่ ๓) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง จึงสามารถ
ก่อผลกระทบได้ทุกแห่งเช่นกัน ๔) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงจาก
การวางแผนหรือเป็นผลกระทบจากการเสนอวัฒนธรรมใหม่ จะมีมากกว่าการเปลี่ยนแปลงในอดีต
๖) เทคโนโลยีด้านวัตถุและความคิดทางด้านสังคมใหม่ มีการขยายตัวและเผยแพร่ออกไป
อย่างรวดเร็วและก่อให้เกิดผลกระทบที่สะสมแม้บางเรื่องอาจจะล้าสมัยอย่างรวดเร็ว
๗) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อบุคคลและสังคมเนื่องจากโอกาสที่
บุคคลจะติดต่อกันใกล้ชิดมีมากขึ้น และไม่มีใครที่จะหลบเลี่ยงผลดังกล่าวได้

๗) ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมใด ในเชียงตุงนั้น ย่อมเกิดขึ้นเป็น
ธรรมดาของโลกที่ผลัดเปลี่ยนไปไม่คงที่เช่นเดิมตลอดไปได้แต่จะเปลี่ยนแปลงมากเปลี่ยนแปลงน้อยไป
ทางพัฒนาหรือเสื่อมถอยเท่านั้นเอง คือ มนุษย์ในโลก หรือ ชาวเมืองเชียงตุง ต้องการให้สังคมของตน
ได้ก้าวหน้าไปเรื่อย แต่ทว่ายังมีบางกลุ่มบางคณะเช่น ชาตินิยมที่ตื่นไม่ละเลยสิ่งมีค่าทางสังคมและ
วัฒนธรรมของตน แม้จะมีปัจจัยแทรกต่างๆ เช่น การพัฒนา ภาวะทันสมัย เป็นต้น และนโยบายการ
รวมชาติของรัฐบาลกลางที่จะทำให้ชาติพันธุ์ต่างๆ เป็นชาติพันธุ์เดียว ที่เรียกว่า "ทำให้กลายเป็นพม่า"

^๓ อ้างใน นายสมบุรณ์ มีบุญ, "การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนชาวนเมืองทางด้านสังคม เศรษฐกิจ
การเมือง และการศึกษา", วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
๒๕๔๓).

(Burmarnization)" รวมถึงเทคโนโลยีการสื่อสารที่ไร้พรมแดนทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปจาก สิ่งที่ได้เสพเข้าไป, ข่าวสารที่ได้ฟัง และการศึกษาแผนใหม่ที่เน้นการพัฒนาก้าวหน้าแบบรวดเร็วทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเมืองเชียงใหม่ เข้ามาครอบงำก็ตาม อันสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นายสรารุท รูปิน**^๔ ได้วิจัยเรื่อง "สถาบันศาสนากับการดำรงอัตลักษณ์ของชาวไทเขิน เมืองเชียงใหม่ รัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์" สรุปผลวิจัยได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมพม่า หลังจากเป็นอาณานิคมอังกฤษในปี พ.ศ. ๒๔๒๘ (ค.ศ. ๑๘๘๕) มีผลกระทบต่อเรื่องการจำแนกคุณลักษณะของผู้คนจากหลักการทาง "ชาติพันธุ์วิทยา" (Ethnological survey) ซึ่งทำให้เกิดพรมแดนทางสังคมและวัฒนธรรมในพม่าอย่างถาวร ส่วนสำหรับชาติพันธุ์ไทเขิน กลับสร้างนิยามตัวตนจากจิตสำนึกในชาติพันธุ์ตนผ่าน "วัด" เพื่อธำรงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทเขินไว้อย่างเหนียวแน่น แม้จะได้รับแรงกดดันจากการเมือง เศรษฐกิจ และความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย สืบมาจนปัจจุบันและสืบทอดไปในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไท ในเชียงใหม่ ผู้วิจัยพบว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปคือเป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทั่วไปทางสังคมและวัฒนธรรม อันสอดคล้องกับ **ดุจฤดี คงสุวรรณ**^๕ กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงมักทำให้สังคมทั้งระบบเปลี่ยนได้ โดยปกติคนส่วนใหญ่ในสังคมมักเป็นผู้รับการเปลี่ยนแปลงมากกว่าเป็นผู้ริเริ่มทำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการปรับตัวตามธรรมชาติที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน การเปลี่ยนแปลงในส่วนต่าง ๆ ของสังคมนั้นเกิดขึ้นเร็วช้าไม่เท่ากัน และ การเปลี่ยนแปลงในส่วนหนึ่งของสังคมมักส่งผลกระทบต่อส่วนอื่น ซึ่งอาจเป็นผลกระทบในทางบวกหรือทางลบก็ได้ โดยการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏชัดเจนหลายประการ เช่น

- ๑) ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว
- ๒) ขนาดของสังคมต่าง ๆ โดยเฉลี่ยใหญ่ขึ้น
- ๓) มีการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนถาวรและชุมชนเมืองมากขึ้น
- ๔) สังคมมนุษย์มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากขึ้น
- ๕) มีสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย
- ๖) มีผลผลิตทางวัฒนธรรม (เช่น ข่าวสาร ความรู้ และบันเทิง)
- ๗) ผลกระทบเพิ่มขึ้นมากทั้งชนิดและปริมาณ

^๔ สรารุท รูปิน, "สถาบันศาสนากับการดำรงอัตลักษณ์ของชาวไทเขิน เมืองเชียงใหม่ รัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์", **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑).

^๕ ดุจฤดี คงสุวรรณ, **พัฒนาการสังคมไทย**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.baanjomayut.com/library_2/development_of_society/11.html (๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๖).

๘) การจัดระเบียบทางสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น

๙) มีความไม่เท่าเทียมภายในสังคมและระหว่างสังคมเพิ่มขึ้น

รวมถึงสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน^๖ ส่งผลให้สังคมและวัฒนธรรมได้พัฒนาจากสังคมดั้งเดิม (Primitive Society) สู่สังคมสมัยใหม่ (Modern Society) ซึ่งสอดคล้องแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกตปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ว่า สังคมและวัฒนธรรมของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยสาเหตุต่าง ๆ หลายประการดังต่อไปนี้

๑) การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)

๒) การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร (Population Change)

๓) การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน (Isolation and Contact)

๔) โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Structure)

๕) ระดับของความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge and Technology)

๖) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น เช่น การเล็งเห็นความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง หรือนโยบายของผู้บริหารประเทศ^๗

ความเปลี่ยนแปลงทางวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไท สภาพบ้านเรือนและสภาพแวดล้อมของชุมชน ที่เป็นแบบเก่าหาได้น้อยลงทุกที กลายเป็นแบบตึกกรามบ้านช่องไป ซึ่งอำนวยความสะดวกและทันสมัย ด้านอาชีพมีความหลากหลายซับซ้อนยิ่งกว่าเดิม ทำให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและความเป็นเพื่อนบ้าน มีความคุ้นเคยกันน้อยลงต่างคนต่างทำหน้าที่ การจะช่วยเหลือกันระหว่างกันจึงมีน้อยลง ส่วนวัฒนธรรมและประเพณีด้านความเชื่อสับสนมากขึ้น อันมีผลมาจากคำสอนหรือนิกายหลากหลายขึ้น แต่ยังสามารถอยู่ในวิถีแห่งพุทธศาสนาโดยมากที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลเร็วทันใจขึ้นกว่าเดิม แต่ราคารักษาแพงมากขึ้น ด้านการแต่งกาย เป็นแบบผสมผสานเลียนแบบนานาประเทศมากกว่าเดิม รวมถึงอาหารการกินผสมผสานหลากหลายขึ้นตามลำดับ อาหารดั้งเดิมทยอยหายไปทีละอย่าง เพราะต้องใช้เวลาและความชำนาญจึงสามารถทำได้ ส่วนอาหารสมัยใหม่ ไม่ต้องใช้เวลามากและหาง่ายอีกด้วย จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปทุกด้านตามที่กล่าวมา สามารถกล่าวสรุปได้ว่า

หลังจากพม่าปิดประเทศมาประมาณ ๒๐-๓๐ กว่าปี ทำให้พม่าเองได้รับการพัฒนาที่ค่อนข้างน้อย เพราะแม้แต่พยายามสร้างความสงบภายในเพื่อความเป็นเอกภาพภายในประเทศ ตั้งแต่ พลเอกเตงเส่ง (Thein Sein) เป็นประธานาธิบดีของพม่า (President of Myanmar)

^๖ พระครูปริยัติกิตติธำรง, ผศ.ดร. (ทองขาว กิตติธโร), “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปัญหาสังคม”, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : จริยสนิพวงศ์การพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๘๙.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๑-๘๓.

ในปีพ.ศ. ๒๕๕๔ (๒๐๑๑) จนถึงปัจจุบัน ได้พัฒนารัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในรัฐและเขตต่างๆอย่างทั่วถึง ทำให้พลเรือนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศมากขึ้น สังคมและวัฒนธรรมไทในรัฐฉาน โดยเฉพาะในเชียงตุง เปลี่ยนแปลงไปมากจากปัจจัยหลายๆ ประการ ทำให้มีทั้งผสมผสาน ผสมกลมกลืนไปพร้อมกัน และมีบางกลุ่มกำลังพยายามสร้างรัฐชาติไท ให้ปรากฏมากขึ้น ผ่านวิธีการหลายช่องทาง เช่น การเมือง การสื่อสารไร้พรมแดน (Network) เป็นต้น เพื่อสามารถแสดงออกอย่างเสรีภาพทางความคิด ทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีของตน อันสอดคล้องกับ **อิสราภรณ์ พัฒนวรรณ** ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการของมนุษย์ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมไว้ว่า สังคมและวัฒนธรรมเป็นของคู่กันและไปด้วยกัน หากสังคมเปลี่ยนวัฒนธรรมก็เปลี่ยน ถ้าวัฒนธรรมเปลี่ยนไปสังคมก็เปลี่ยน ซึ่งแสดงว่ามนุษย์เป็นผู้กำหนดวัฒนธรรมและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม โดยสังคมและวัฒนธรรม ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด และสภาพแวดล้อมก็เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ แต่การเปลี่ยนแปลงจะเร็วหรือช้าขึ้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มาเกี่ยวข้อง เช่น ระดับการศึกษาของผู้คนในสังคม การสื่อสารคมนาคม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และผู้นำการเปลี่ยนแปลง ลักษณะการเปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรม เป็นผลมาจากพฤติกรรม ของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เมื่อความจำเป็นหรือความต้องการของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป สังคมและวัฒนธรรม ก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย^๔

ด้วยเหตุการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมไทที่มีต่อเชียงตุง คือการผสมกลมกลืนที่เกิดขึ้นกับชาวไต ทางภาษา ไตโหลง ผสมผสานพม่า ไตที่เหลือผสมผสานไทย คำพูดในเขตเวียงเป็นแบบกึ่งกลางจะเป็นภาษาไตขึ้นเดิมก็ไม่ใช่ ภาษาไตโหลงใหม่ก็ไม่เชิง ทั้งผสมทั้งพม่าและไทย รูปแบบสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม การแต่งกาย เป็นต้น ผสมผสานไปเกือบ ๓๐ เปอร์เซ็นต์แล้ว แต่ยังมีกลุ่มหรือคณะที่มีความพยายามในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทไว้ ผ่านการศึกษาของสงฆ์ เยาวชน สื่อต่างๆ ทางออนไลน์ (Network) กิจกรรมตามวัฒนธรรมประเพณีที่มีประจำเดือน โดยมีวัดเป็นหัวใจสำคัญ เช่น การบวชพระปีกตุ้ (บรรพชาเณร-อุปสมบทพระ) การฟ้อนรำ การขับร้องแบบวัฒนธรรม มี มาต เสิน ซอ (จ้อย ซอ ทางภาคเหนือ) เป็นต้นที่ยังสามารถแสดงให้เห็นความเป็น "ไต" ได้อยู่ตราប់ปัจจุบัน

^๔ อิศราภรณ์ พัฒนวรรณ, “กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทเขินในชุมชน นันทาราม ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒).

๕.๑.๓ ข้อเสนอแนะ ต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไต และแนวทางการพัฒนาสังคม ในเมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

ผู้วิจัย ได้สรุปข้อเสนอแนะต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไต ในเมืองเชียงตุง จากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๖ ท่านดังนี้

๑) ข้อเสนอแนะและแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสังคมวัฒนธรรมไต ในเชียงตุง ต้องอาศัยองค์กร สถาบันทางการศึกษา วัดและผู้นำชุมชนในการพัฒนาสังคม โดยเป็นไปตามที่ **นายอุดม อธิพัฒนานนทกุล**^๔ ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้เชื่อมความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม บริเวณภาคเหนือตอนบนของไทยกับรัฐฉานพม่า” ผลวิจัยสรุปได้ว่า พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนและข้าราชการทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายพม่า ได้ใช้บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษา และด้านสาธารณูปการ โดยอาศัยกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น ทอดกฐิน การทอดผ้าป่า เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวนอกจากเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์แล้วยังถือเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวพุทธ และก่อให้เกิดการแพร่กระจายวรรณกรรมในดินแดนทั้งสองอีกด้วย เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์อันพี่น้อง ทั้งด้านการค้า การเมือง ภาษา ศิลปวัฒนธรรมและสังคม หมายถึง พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ขบวนการหรือกลุ่มนักกิจกรรมชาวพุทธเพื่อสังคม (Engaged Buddhists) ที่พยายามนำพระพุทธศาสนาเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาความยุติธรรมทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความรุนแรง ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางการเมือง พระสงฆ์ซึ่งเป็นเสมือนผู้นำชาวไตในเชียงตุง ได้ทำเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสังคมวัฒนธรรมอยู่ปัจจุบัน เช่น การสร้างรูปแบบวัดหรือแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม สอนหนังสือภาษาไต ส่งเสริมสนับสนุน รมรงค์ให้รู้จักอนุรักษ์สืบทอดผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การแข่งขันวัฒนธรรมประจำปี งานสงกรานต์ปีใหม่ เป็นต้น โดยมีพระสงฆ์และผู้นำชุมชนพร้อมเยาวชนรุ่นใหม่ ที่ยังเผยแผ่ อนุรักษ์ ผ่านโลกออนไลน์ (Network) ในกาอนุรักษ์สืบทอดและรวมกันเป็นกลุ่มโดยวิธีการต่างๆ อันไร้ซึ่งการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐบาลกลาง แม้ไม่ได้ห้ามในการแสดงออกของแต่ละชาติพันธุ์จากรัฐบาลก็ตาม

๒) ข้อเสนอแนะต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและแนวทางการพัฒนาสังคมไต ๘ ด้านคือ

๑) **ด้านครอบครัว (Family)** ควรรักษาครอบครัวขนาดใหญ่ไว้ และถ้าหากเป็นครอบครัวขนาดเล็ก ควรไปมาหาสู่กันไม่ควรห่างเหินกันเกินไป ใช้จิตวิญญาณในการเลี้ยงดูลูกหลาน เน้นความดีและคุณธรรม ในด้านการแต่งงานควรเลือกให้เหมาะสมและสมัครใจของทั้ง ๒ ฝ่ายเพื่อไม่ให้เกิดการหย่าร้างตามมาทำให้ครอบครัวแตกแยก ควรดำเนินชีวิตแบบพอมีพอกินและพอเพียง

^๔ นายอุดม อธิพัฒนานนทกุล, “บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้เชื่อมความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม บริเวณภาคเหนือตอนบนของไทยกับรัฐฉานพม่า”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕).

๒) ด้านการศึกษา (Education) ควรกระจายการศึกษาให้ทั่ว และเพิ่มกิจกรรมหรือภาคปฏิบัติให้มากกว่าเดิม เพิ่มภาษาท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในหลักสูตรการศึกษา ส่วนพระสงฆ์ควรปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นประโยชน์ทั้ง ๒ ด้านคือฆราวาสและบรรพชิตให้ได้ทั้งสอง

๓) ด้านศาสนา/ภาษา (Religion and Language) พระสงฆ์ควรนำพาศาสนิกชนเข้าถึงหัวใจของศาสนา คือความสงบสุขและพ้นทุกข์ ไม่ไปหยุดแค่พิธีกรรมอันเป็นเครื่องนำสู่แก่นของศาสนา ควรร่วมกันเป็นใจเดียวในการร่วมพัฒนาสังคม ให้เกิดความอยู่ดีมีสุข ผ่านกิจกรรมทางศาสนา ถึงแม้จะต่างกันตามแนวทางของแต่ละฝ่ายก็ตาม โดยเฉพาะการพัฒนาบุคคลากรด้านศาสนา

๔) ด้านเศรษฐกิจ (Economy) ควรให้มีหนทางวิธีหลากหลาย ที่สามารถรองรับคนให้มีอาชีพได้ อาชีพดั้งเดิมของเชียงตุงเช่น เครื่องขึ้น (เงิน) มีดดาบ เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น ควรอนุรักษ์สืบทอดไว้ รวมถึงภาครัฐควรให้เสรีในการประกอบธุรกิจในทุกด้านอย่างเท่าเทียมกัน

๕) ด้านการเมืองการปกครอง (Politic and Administration) ควรดำเนินการตามระบบประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นในการเมืองและการปกครองไม่ว่าจะเป็นชาติพันธุ์ไหนก็ตาม

๖) ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environment and Healthy) ควรมีการจัดการที่ดี ธรรมชาติให้เกิดความสำนึกในการทำสิ่งแวดล้อมที่ดีถูกสุขลักษณะ ควรส่งเสริมให้เกิดสุขภาพในชุมชน, สังคม ตามหลักสากลเพื่อทำให้คนมีอายุยืน ในการร่วมสร้างสรรค์สังคมบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า

๗) ด้านวัฒนธรรม/ประเพณีไท (Tai's culture and Tradition) ควรสืบทอดและทำตามวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิม ของแต่ละชาติพันธุ์ไว้ ไม่ควรสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น ควรสร้างสันติสุขให้เกิดในสังคมตามหลักมนุษยธรรมและหลักคำสอนของศาสนา ไม่ดูถูกวัฒนธรรมประเพณีของกันและกัน

๘) อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไท (Tai Identity) สืบทอดอนุรักษ์สิ่งที่เป็และเป็นและมีอยู่ สร้างสรรค์อัตลักษณ์ให้แพร่หลายสู่ชาวโลก ว่าชาติพันธุ์ไต้หวันมีความเป็นมาอย่างไร มีอัตลักษณ์อย่างไร มีคุณค่าน่าชมเชยยกย่องอย่างไรบ้าง

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษา สภาพสังคมและวัฒนธรรมไทในเชียงตุงเป็นแบบสังคมดั้งเดิมเรื่อยมา ได้เปลี่ยนแปลงพัฒนามาแบบช้าๆ หรือค่อยเป็นค่อยไป จนถึงประเทศเมียนมาร์เปิดประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จนมาถึงปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๕๘) ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปในลักษณะการผสมกลมกลืนมากกว่าผสมผสานทางวัฒนธรรม หรือไม่อย่างนั้นเป็นการผสมกลมกลืนมากกว่าผสมผสาน

ทางวัฒนธรรม ดำเนินนโยบายสร้างชาติด้วยวิธีการทำให้เป็นพม่า (Burmanization) หรือโดยเป็นไปตามที่ **เสาวนีย์ จิตหมวด**^{๑๐} อธิบายว่า การผสมกลมกลืนเป็นกลุ่มสังคมที่มีวัฒนธรรมต่างกัน รับเอาวัฒนธรรมที่ไม่ใช่ของตนเข้ามาปฏิบัติ หรือพยายามทำให้การรับเอาวัฒนธรรมของตนไปปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมเดิมของสังคมอื่น หากการรับเอามีความเข้มข้นมาก แทบประสานเป็นเนื้อเดียวกัน เรียกได้ว่า เป็นการผสมกลมกลืน ซึ่งโดยปกติแล้ว ชุมกลุ่มน้อยมีแนวโน้มรับวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่ไว้มากกว่าชนกลุ่มใหญ่จะรับเอาวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย เพราะวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่เป็นวัฒนธรรมโดยส่วนรวมของชาติ

โดยอภิปรายเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ที่คล้ายกันทางชาติพันธุ์เหมือนกัน แต่รับอิทธิพลหรือมีแนวคิดที่รับมาแล้วกระทำต่างกัน คือ ชาวไตจีน, ลื้อ, ดอย, เหนือ รับเอาอิทธิพลจากไทย (ล้านนา) ส่วนมากผ่านพุทธศาสนาที่มีวัดเป็นศูนย์กลาง ทั้งระบบการศึกษาที่ใช้ภาษาไตจีนหรือตัวธรรม์ (เรียกตามสายแม่น้ำจีน) ส่วนมากปริวรรตมาจากหลักสูตรประเทศไทย โดยถือว่าเป็นภาษาประจำเมืองเชียงตุงที่เจ้ามหากษัตริย์เคยใช้มา และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนา เป็นบ้านพี่เมืองน้องอันมีวัฒนธรรมประเพณี พุทธศาสนา ภาษาคำพูดที่คล้ายกันในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ทำให้ชนกลุ่มนี้ อนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีเรื่อยๆ ทำให้แนวความคิดเกิดขึ้นเกือบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อมและสุขภาวะ พร้อมทั้งอัตลักษณ์ก็มีการผสมผสานกับไทย-ลาวโดยมาก และผสมกลมกลืนกับพม่าอันมีอิทธิพลมาจากนโยบายการทำให้เป็นชาติพันธุ์เดียวกันและอิทธิพลรอบข้าง

ส่วนไตหลวง (ไทใหญ่) ที่เพิ่งเข้ามาในเมืองเชียงตุงหลังช่วงประมาณปี ค.ศ. ๑๘๘๑-๑๘๘๒ (พ.ศ. ๒๔๒๔-๒๔๒๕) พร้อมกับเจ้าฟ้าเมืองนาย เมืองลือจอก และเมืองหนอง มาพึ่งอาศัยเมืองเชียงตุง ในรัชสมัยของเจ้าฟ้ากองไต รับเอาอิทธิพลจากพม่าโดยมาก ผ่านพุทธศาสนาอันมีวัดเป็นศูนย์กลางเช่นเดียวกัน ทั้งระบบการศึกษาที่ใช้ภาษาไตหลวง ส่วนมากปริวรรตมาจากหลักสูตรพม่าส่วนกลาง โดยแนวคิดที่ว่าจะเป็นการง่ายต่อการสนับสนุนจากรัฐส่วนกลางและต่อยอดในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป ทำให้ชนกลุ่มนี้พยายามเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมของเมืองเชียงตุงเป็นเช่นของตน ทำให้แนวความคิดนี้เกิดขึ้นทุกด้านไม่ว่า เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ วัฒนธรรมประเพณี พร้อมทั้งอัตลักษณ์ อิงอาศัยผสมกลมกลืนกับพม่าโดยมากที่เป็นคนละชาติพันธุ์ อาจหายกลายเป็นอื่นในที่สุดได้

ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลง สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนานั้น คงจะเป็นไปไม่ได้หรือไม่มีเลย อยู่ที่ว่าเปลี่ยนไปทางบวกหรือลบเท่านั้น คือถ้าเปลี่ยนแปลงไปทางด้านบวกคือ

^{๑๐} อ่างใน อิสราภรณ์ พัฒนวรรณ, “กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทจีน ในชุมชน นันทาราม ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาควิทยา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒).

วัตถุสิ่งจำเป็นเพิ่มขึ้น จิตใจผู้คนก็เจริญงอกงามดียิ่งขึ้น **เป็นด้านพัฒนา** หากนับตรงกันข้ามพัฒนาแต่ด้านวัตถุสิ่งอื่นกลับไม่ได้การพัฒนา ก็ถือว่าเป็น**ด้านล้าหลัง** ดังนั้น ทุกประเทศก้าวเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ (Modernization) จึงส่งผลให้เชียงตุงต้องเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปด้วย ทั้งปัจจัยความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย การคมนาคมถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำ รวมถึงเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ถือได้ว่าพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ระดับหนึ่งด้านวัตถุ แต่ด้านจิตใจและผู้คนกลับมีปัญหามากขึ้น ยิ่งสังคมเจริญซับซ้อนมากขึ้น ปัญหากลับมากขึ้นเช่นกัน ปัญหาครอบครัวหย่าร้างมากขึ้น การเมืองการปกครอง ศาสนาแตกแยก อบายมุขการพนัน โสเภณี และปัญหาทางความคิดค่านิยม เป็นต้น อันมีผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมไต่ในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไต สภาพบ้านเรือนอาชีพ การแต่งกาย อาหารการกิน ในเชียงตุงในระยะยาวตามมาอย่างไม่สิ้นสุด อันมีปัจจัยจากนโยบายของรัฐ การศึกษาแผนใหม่และเทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเช่นนี้ เป็นเหตุให้ชาวไตทั้งหลายโดยเฉพาะพระสงฆ์ ตั้งกลุ่มคณะองค์กร สถาบันการศึกษาอีกทางหนึ่งขึ้นมา เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดเผยแผ่พัฒนาสังคมวัฒนธรรมไต ให้ปรากฏในแง่ดีเท่าที่จะมากได้ในปัจจุบันนี้

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่มาพร้อมกับการพัฒนานั้น ต้องอาศัยภาครัฐ ส่วนบ้านเมือง องค์กร สถาบันการศึกษา วัดและผู้นำชุมชน ตลอดจนบุคคลในการป้องกัน ในการสร้างแนวทางแก้ปัญหาพร้อมกับพัฒนา โดยอาศัยวัดอันเป็นศูนย์กลางอยู่นั้นเป็นหลักสำคัญ ใช้วิธีของพุทธศาสนาคือหลักอริยสัจ ๔ อันเป็นหลักแห่งการพัฒนาให้ครบทั้งองค์รวมคือ ทางด้านกายภาพ วัตถุสิ่งของ น้ำดินหินผา ทางด้านกฎระเบียบ แบบแผนแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ทางด้านจิตใจความคิด ค่านิยมเป้าหมายของชีวิตทั้งแก่ตนและสังคม ทางด้านปัญญาวิถีแห่งการดำเนินชีวิตที่มุ่งตรงสู่การพัฒนาเจริญก้าวหน้าไปทุกส่วน เพิ่มด้านดีเจริญก้าวหน้าและลดด้านร้ายเสื่อมถอยเสีย โดยเริ่มพัฒนานคนและการศึกษาก่อน ก็จะสามารถทำให้สังคมและวัฒนธรรมไตคงอยู่กับสังคมเก่าที่พอมีพออยู่กับการความเจริญก้าวหน้าไปสู่สังคมสมัยให้อยู่ดีมีสุขได้ สังคมเก่าไม่ละ สังคมใหม่ก็ยอมรับดำเนินไปพร้อมกัน ดังคำที่ว่า "ทันสมัยด้วย พัฒนาด้วย" ไม่ใช่ "ทันสมัย แต่ไม่พัฒนา" คือ การมีคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ที่ดีขึ้นนั้น อาจวัดคุณภาพชีวิตได้หลายแบบ เช่น วัดทางการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง อนามัย หรือทางจิตใจ และวัฒนธรรม มีสิ่งเหล่านี้สูงขึ้นหรือมากขึ้นก็ถือว่ามีการพัฒนาสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องตามลักษณะสำคัญของสังคมที่กำลังเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยหรือสังคมที่พัฒนา ได้แก่ ๑) มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคนิค วิธีการต่างๆ จากแบบง่ายๆ ที่เคยมีมาตามประเพณีนิยมไปสู่ความรู้และเทคโนโลยีที่เป็นวิทยาศาสตร์ ๒) การผลิตขนาดเล็กไปสู่การผลิตขนาดใหญ่ ๓) มีการใช้แรงงานเครื่องจักรกลมากขึ้น ๔) คนหันมาใช้ชีวิตอยู่ในเมืองมากขึ้น

นอกจากนี้ สังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปสู่ความเป็นสังคมทันสมัยนั้น มักจะพบว่ามี การเปลี่ยนแปลงพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วย เช่น มีการขยายตัวทางการศึกษา การสื่อสารมวลชน การคมนาคม มีการเปลี่ยนแปลงในระบบการเมือง และการบริหารราชการ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อ ค่านิยมของคน^{๑๑} ซึ่งกำลังปรากฏที่เมืองเชียงใหม่ตามที่ผู้วิจัยได้พบมา อันจะเป็นปัจจัยและเหตุผลหนึ่ง ที่เมืองเชียงใหม่จะได้รับการพัฒนาก้าวไปให้เจริญรุ่งเรืองอย่างเช่น สังคมวัฒนธรรม และประเทศอื่นๆ ที่กำลังพัฒนาและพัฒนาแล้ว แต่วัฒนธรรมประเพณีจะคงดำรงอยู่จะไม่เปลี่ยนแปลงมากมายนัก ตามคติความเชื่อแบบสังคมจารีต

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๑. ภาคชาติพันธุ์ไท

๑. ควรมีกิจกรรมหรือการรณรงค์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตน และศึกษาเผยแผ่ วัฒนธรรมของตน ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น หนังสือ โทรทัศน์ เน็ตเวิร์ค เป็นต้น

๒. ควรสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันไปในทางเดียวกัน แม้จะอยู่ต่างสถานที่กันหากว่าเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการจัดตั้งองค์การในการรองรับเพื่อพัฒนาชาติพันธุ์ไท

๓. ไม่ควรเอาแค่อัตลักษณ์ของตนมาเป็นบรรทัดฐานให้ชาติพันธุ์อื่น ใช้ของตนเองเพียงอย่างเดียว คือชาติพันธุ์ ไตซิ่น, ลื้อ, ไตโหลง, ไตเหิน, ไตคอย ก็ควรสามารถใช้ของแต่ละกลุ่มได้

๒. ภาครัฐ

๑. ภาครัฐหรือองค์กรด้านชาติพันธุ์ ควรสนับสนุนส่งเสริมการสร้างสมาคมหรือ พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสังคมวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นประโยชน์และแหล่งเรียนรู้ เพื่อเผยแผ่วัฒนธรรมชาวไทให้คนทั่วไปได้ศึกษา และเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองหรือชุมชน เพื่อเสริมสร้างอาชีพรายได้ให้กับสังคมและชุมชนอีกทางหนึ่ง

๒. ภาครัฐควรเอนำข้อเสนอแนะต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและแนวทางการพัฒนา สังคมไทนี้ ไปประยุกต์ใช้กับท้องถิ่นได้ชุมชน สังคมให้เกิดการพัฒนาขึ้นตามลำดับอย่างมีขั้นตอน แบบแผนระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

^{๑๑} อิศราภรณ์ พัฒนวรรณ, “กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทเขิน ในชุมชน นันทาราม ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒).

๓. ภาคสากล

๑. ภาคสากลส่วนกลาง ควรช่วยเหลือชาติพันธุ์ต่างๆอย่างทั่วถึง ไม่กีดกันทางชาติพันธุ์ ให้มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน และให้ความเป็นพลเมืองแต่ละท้องถิ่นที่แก่คนชายขอบไร้สัญชาติ

๒. ผลักดันช่วยเหลือคนไร้โอกาส หรือไร้สัญชาติให้ได้รับการพัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะ ด้านการศึกษา และสิทธิอื่นจะพึงมีในสังคมโลก โดยการให้เรียนฟรีหรือมีทุนสนับสนุน และให้ บุคคลากรส่วนกลางเข้ามาช่วยในการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

๓. ควรมีการตรวจสอบ และรับรองการศึกษาที่เป็นเอกเทศส่วนหนึ่งเช่น ในเมืองเชียงตุง แม้จะใช้อักษรท้องถิ่น หากว่าหลักสูตรดีและมีประสิทธิภาพ ควรได้รับการเปรียบเทียบกับ สถาบันการศึกษาอื่นๆ ได้

๔. วิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการวิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเมืองเชียงตุง เฉพาะด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อเป็นการเจาะลึกลงไป และขยายองค์ความรู้ให้ลึกยิ่งกว่าเดิม

๒. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์การอนุรักษ์วัฒนธรรมไต ของชาวเมืองเชียงตุง เพื่อให้ได้ แนวทางในการอนุรักษ์ในถิ่นอื่นๆ เช่น ในล้านนา อีสาน ลาว สิบสองปันนา เมืองยอง เป็นต้น

๓. ควรมีการศึกษาความแตกต่างและความเหมือนทางอัตลักษณ์ของชาวไตทั้งหลายทาง พากตะวันตกกับทางตะวันออกของแม่น้ำสาละวิน เพื่อเป็นเครื่องทำให้เห็นคุณค่าของอัตลักษณ์มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

๔. ควรมีการศึกษาเรื่องวรรณกรรมของชาวไตทั้งหลาย เพื่อคุณค่าทางด้านภาษาและ คำสอนพร้อมทั้งแนวทางการอนุรักษ์วรรณกรรมให้อยู่คู่กับชาติพันธุ์นั้นๆ

๕. ควรศึกษาสิทธิของชาติพันธุ์ไต ในเมืองไทย เพื่อพัฒนาสังคม ไม่ให้เกิดปัญหาและ ไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นไปมากกว่านี้ ให้อยู่ด้วยกันอย่างสันติแม้จะต่างกันทาง วัฒนธรรมและประเพณีบ้างก็ตาม และเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมว่าเป็นชาติพันธุ์ไทอันเดียวกัน

๖. ศึกษาอัตลักษณ์ร่วมของชาวไต ในรัฐ เพื่อช่วยกันในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม ภายใต้การปกครองของรัฐบาลกลาง

๗. ควรศึกษาการพัฒนาบุคคลไร้สัญชาติในประเทศไทย เพื่อคุณภาพชีวิตและความสันติ

๘. ควรศึกษากระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรมชาวไต ในเมืองต่างๆ เช่น เชียงตุง เมืองยอง